

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2026
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Βιώσιμη ανάπτυξη και πράσινη οικονομία

Υπάρχει ένα κορυφαίο ζήτημα που χρήζει επανεξέτασης, αυτό της συσχέτισης της κατανάλωσης με την πράσινη οικονομία, με το σκεπτικό ότι όλα γύρω μας προέρχονται από τη φύση και τελούν σε απόλυτη εξάρτηση με το περιβάλλον, π.χ. είδη ένδυσης-υπόδησης, τρόφιμα, είδη σπιτιού, εξοπλισμοί, αυτοκίνητα, ενέργεια κ.ά. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίον αξιοποιούμε και κάνουμε χρήση των φυσικών πόρων είναι ενδεικτικός και του βαθμού αντίδρασης από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος, εάν δηλαδή αυτό είναι φιλικό και συμβάλλει στη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην εξασφάλιση ευημερίας ή, διαφορετικά, αντιδρά με βίαιο τρόπο, τα αποτελέσματα του οποίου είναι γνωστά και πλήττουν όλον τον πλανήτη.

Η αλήθεια είναι ότι σήμερα, με περίπου 7 δισ. παγκόσμιο πληθυσμό, το επίπεδο κατανάλωσης και παραγωγής κρίνεται μη βιώσιμο, όταν δε το 7 δισ. γίνει 10 δισ. το 2040, τότε η απειλή φτώχειας και ανισοτήτων θα λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Πέραν τούτου, στην Ευρωπαϊκή Ένωση περίπου 100 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων ετησίως καταλήγουν στα σκουπίδια, πράγμα που σημαίνει ότι σε προϊόντα που δεν καταναλώνονται δεσμεύονται αδίκως πόροι και υπάρχει άσκοπη κατασπατάλησή τους, π.χ. σε ενέργεια, εργασία κ.ά.

Επιπροσθέτως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απευθύνει κάλεσμα στις επιχειρήσεις για εθελοντική δέσμευση στη στήριξη της βιώσιμης κατανάλωσης. Με απλά λόγια, ζητείται η δέσμευση των εταιρειών: πρώτον, στον προσδιορισμό του αποτυπώματος άνθρακα και στον καθορισμό μετρήσιμων στόχων μείωσής του, στον προσδιορισμό επίσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, που σχετίζεται και με άλλους περιβαλλοντικούς δείκτες, δεύτερον, στην αύξηση της κυκλικότητας των δραστηριοτήτων τους, π.χ. χρήση περισσότερων ανακυκλωμένων ή βιώσιμων υλικών, δημιουργία λιγότερων αποβλήτων, χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας, τρίτον, στον σεβασμό της κοινωνικής βιωσιμότητας σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού της εταιρείας, π.χ. να ισχύσουν εσωτερικές διαδικασίες που διασφαλίζουν τη βιώσιμη παραγωγή, καταχώριση προϊόντων με αναγνωρισμένες ετικέτες κ.ά.

Οι παγκόσμιοι στρατηγικοί παίκτες λιανικής, η εφοδιαστική αλυσίδα, όλοι οι καταναλωτές και ο καθένας χωριστά αλλά και πρωτίστως η Πολιτεία έχουμε υποχρέωση να συμβάλουμε σε μια περισσότερο πράσινη και αποδοτική οικονομία με ορθολογική αξιοποίηση πόρων και μείωση αποβλήτων, σε μια βιώσιμη κατανάλωση, αν βέβαια επιθυμούμε να απολαμβάνουμε για τα επόμενα χρόνια την εμπειρία, ψηφιακή ή φυσική, των εμπορικών συναλλαγών και τη μαγεία των αγορών μας, κυρίως όμως σκεπτόμενοι τις γενιές που θα ακολουθήσουν εμάς, να είναι γενιές στις οποίες θα κομίσουμε,¹ έστω τα ελάχιστα, ψήγματα² περιβαλλοντικής ευαισθησίας και βιώσιμης κατανάλωσης. Και όλα αυτά βεβαίως όσο υπάρχει καιρός.

1. Θα κομίσουμε: θα φέρουμε μαζί μας, θα μεταφέρουμε.

2. ψήγματα: πολύ μικρά κομμάτια, δείγματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι θέμα πολιτικής βούλησης (απόσπασμα συνέντευξης)

Ο Σάιμον Λιούις, καθηγητής της Επιστήμης των Παγκόσμιων Αλλαγών, τονίζει ότι η απάντηση στις σοβαρές περιβαλλοντικές προκλήσεις είναι θέμα πολιτικής βούλησης.

Ερώτηση: Ένα από τα μεγάλα θύματα της κλιματικής αλλαγής είναι η βιοποικιλότητα.¹ Ποιες συνέπειες έχει αυτό για τους ανθρώπους και το μέλλον τους;

Απάντηση: Λίγοι άνθρωποι αντιλαμβάνονται πόσο πολύ θα αλλάξουν τα οικοσυστήματα αυτόν τον αιώνα. Καθώς το κλίμα αλλάζει, διάφοροι τύποι φυτών και ζώων μπορούν είτε να κινηθούν μαζί με το κλίμα, να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, είτε να πεθάνουν. Ο ρυθμός της περιβαλλοντικής αλλαγής είναι απίστευτα ταχύς σε σύγκριση με τους φυσιολογικούς ρυθμούς του γεωλογικού παρελθόντος, κάτι που σημαίνει ότι πολλά είδη δεν θα μπορέσουν να μετακινηθούν ή να προσαρμοστούν αρκετά γρήγορα.

Αναμένουμε εξαφάνιση πολλών ειδών. Τα οικοσυστήματα αλλάζουν γρήγορα, με αποτέλεσμα να έχουμε λιγότερα είδη φυτών και ζώων. Αυτό μας αφορά άμεσα, καθώς βασιζόμαστε στη φύση για την τροφή και το νερό, περιλαμβανομένης και της παραγωγικότητας πολλών από τα σιτηρά που μας συντηρούν ζωντανούς. Πολιτισμικά, δεν είμαι βέβαιος για το τι μπορεί να σημαίνει ένας πλανήτης με πολύ μικρότερη βιοποικιλότητα. Όλα εκείνα τα είδη των βιβλίων που δείχνουμε στα παιδιά και τα ντοκιμαντέρ που παρακολουθούμε στην τηλεόραση, γεμάτα από μεγαλειώδη ζώα, γίνονται όλο και σπανιότερα.

Ερώτηση: Παρά την προφανή επίδραση της κλιματικής αλλαγής, βλέπουμε ότι οι περισσότεροι πολίτες αρνούνται να αντιμετωπίσουν αυτό το φαινόμενο σοβαρά. Μπορούμε να ελπίζουμε σε ένα καλύτερο μέλλον χωρίς να εμπλακούμε συλλογικά στην πολιτική και χωρίς να διεκδικήσουμε μια αλλαγή πολιτικής;

Απάντηση: Οι πολίτες ενδιαφέρονται για την κλιματική αλλαγή, αλλά πολλοί αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα πολύ άμεσα προβλήματα. Και όταν εμπλέκονται, εισπράττουν αντιφατικά μηνύματα από τους πολιτικούς και τη βιομηχανία. Πρώτον, τους λένε ότι η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη απειλή για την ανθρωπότητα αυτόν τον αιώνα, όπως και πραγματικά είναι, και μετά απλώς τους ενθαρρύνουν να αναλάβουν κάποιες μικρές ατομικές δράσεις, όπως η ανακύκλωση, προκειμένου να την αντιμετωπίσουν. Η αναντιστοιχία ανάμεσα στην κλίμακα του προβλήματος και στις προτεινόμενες λύσεις οδηγεί σε δυσπιστία για το πόσο μεγάλη είναι στην πραγματικότητα η απειλή. Η πραγματικότητα είναι ότι ο μετασχηματισμός της οικονομίας μας είναι αναγκαίος, για να ευδοκιμήσει η ανθρωπότητα αυτόν τον αιώνα, αλλά οι πολίτες δεν ακούνε αυτό το μήνυμα.

1. βιοποικιλότητα: η ιδιότητα μιας βιοκοινωνίας να έχει πολλά είδη ζώων και φυτών, των οποίων η αφθονία δεν παρουσιάζει πολλές αλλαγές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΚΑΗΚΕ «ΟΛΟΣΧΕΡΩΣ» ΤΟ ΕΓΩ

... Κι αντί για την απόγνωση
μπρος στο τσακισμένο δέρμα σου
τον πνιγμό μες στον κατακλυσμό της ανάμνησης «εκείνου»
την απελπισία σαν αντικρίζεις
την κατάξερη πεδιάδα του μέλλοντός σου
—ενώ από συνήθεια προφέρεις πάντα τη λέξη «αύριο»—
αντί για την εσωτερική συντέλεια του κόσμου
την εγωκεντρική ελπίδα
πως κάποιο νόημα ίσως έχει η ζωή σου
απρόσμενο αισθάνεσαι πόνο βαθύ
κοιτώντας εικόνες καταστροφής της φύσης
αυτής που στο βάθος της σκέψης σου
ήταν η μόνη σου παρηγοριά
πως θα ζήσεις για πάντα κάτω απ' τις ρίζες των παιδιών της
κάτω απ' το χώμα πως θα νιώθεις τα φύλλα να κυλιούνται
τα πουλιά για ένα λεπτό να ξεκουράζονται.

Όμως ο τρόμος μπρος στην ολόμαυρη καταστροφή
που τυλίγει τα δάση
η φρίκη σαν ακούς τα προγνωστικά
των άχρηστων σοφών
πως ίσως ποτέ στην πλαγιά αυτή
οι κορφές των δέντρων
δε θα ξαναγαργαλήσουν τους ουραμούς
μπερδεύεται παράξενα στη ρίζα της καρδιάς σου
με μίαν αγαλλίαση
γιατί επιτέλους ξέφυγες απ' τη φυλακή τού «εγώ»
αυτού που με ανούσιες συχνά λεπτομέρειες
καταργεί ό,τι ποσοστό συμπόνιας σου έχει δοθεί.
Για μια στιγμή δε γαντζώνεσαι πια
στα κάγκελα της ασημαντότητάς σου
τη συγκρίνεις με την αιώνια σημασία
της βλάστησης
και σ' αυτή παραδίνεσαι μ' όλο σου το κορμί.

[Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, *Ποίηση 1963-2011*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2014, σσ. 486-487].

Θέμα Α

Α1. Να αποδώσετε συνοπτικά σ' ένα δικό σας κείμενο 60-70 λέξεων το περιεχόμενο των παραγράφων 3 και 4 του **Κειμένου 1** («Επιπροσθέτως,... όσο υπάρχει καιρός»).

Μονάδες 20

Θέμα Β

- B1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, με βάση το περιεχόμενο των **Κειμένων 1 και 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία του κειμένου):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 , υποστηρίζεται ότι ο τρόπος αξιοποίησης των φυσικών πόρων	α. επηρεάζει τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής του.
	β. δεν συνδέεται άμεσα με τις αντιδράσεις και τις μεταβολές του φυσικού περιβάλλοντος.
2. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 , ο συντάκτης εκτιμά ότι η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού	α. ενδέχεται να οξύνει τα προβλήματα φτώχειας και κοινωνικών ανισοτήτων.
	β. θα καταστήσει ευκολότερη τη διατήρηση του σημερινού μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης.
3. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 , η μετάβαση σε μια πιο πράσινη οικονομία παρουσιάζεται ως	α. αποκλειστική ευθύνη των επιχειρήσεων.
	β. συλλογική ευθύνη.
4. Στην απάντηση της πρώτης ερώτησης του Κειμένου 2 , ο ρυθμός και η ταχύτητα περιβαλλοντικής αλλαγής	α. δυσχεραίνουν την προσαρμογή πολλών φυτικών και ζωικών ειδών.
	β. δεν επηρεάζουν τη βιοποικιλότητα.
5. Στην απάντηση της δεύτερης ερώτησης του Κειμένου 2 , η αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής κρίσης απαιτεί	α. μικρές ατομικές ενέργειες.
	β. ευρύτερες οικονομικές μεταβολές.

Μονάδες 15

- B2.** **α.** Ποια μέσα πειθούς αξιοποιούνται από τον συντάκτη στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου 1** («Η αλήθεια... π.χ. σε ενέργεια, εργασία κ.ά.») και τι επιτυγχάνεται με τη χρήση τους; (μονάδες 4)
β. Στην απάντηση της δεύτερης ερώτησης του **Κειμένου 2** («Οι πολίτες ... και τη βιομηχανία») ο ομιλητής χρησιμοποιεί το γ' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να μετασχηματίσετε το συγκεκριμένο απόσπασμα χρησιμοποιώντας το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 4). Τι αλλάζει ως προς το ύφος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

- B3.** Πώς δικαιολογείται ο τίτλος του **Κειμένου 2** με βάση το περιεχόμενό του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο αναφορές από το **Κείμενο 2**.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1. Στο Κείμενο 3**, ποια συναισθήματα βιώνει το ποιητικό υποκείμενο, αντικρίζοντας την καταστροφή της φύσης και πώς εσείς τα ερμηνεύετε; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Σας βρίσκει σύμφωνους/σύμφωνες η στάση ζωής στην οποία καταλήγει το ποιητικό υποκείμενο; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Στο Κείμενο 1**, διατυπώνεται η άποψη ότι «Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίον αξιοποιούμε και κάνουμε χρήση των φυσικών πόρων είναι ενδεικτικός και του βαθμού αντίδρασης από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος, εάν δηλαδή αυτό είναι φιλικό και συμβάλλει στη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην εξασφάλιση ευημερίας ή, διαφορετικά, αντιδρά με βίαιο τρόπο, τα αποτελέσματα του οποίου είναι γνωστά και πλήττουν όλον τον πλανήτη».

α) Γιατί, κατά την άποψή σας, ευθύνεται και ο σύγχρονος καταναλωτικός τρόπος ζωής για την κλιματική κρίση;

β) Εσείς, ως νέοι άνθρωποι, ποια στάση ζωής θα υιοθετούσατε προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα βιώσιμο μέλλον για τον πλανήτη;

Να διατυπώσετε τις απόψεις σας σε μια ομιλία 350-400 λέξεων στο πλαίσιο μιας εκδήλωσης που διοργανώνει το σχολείο με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.

Μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά και τα **Κείμενα 1 και 2**.

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση**. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ